

ฐานข้อมูลด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น

องค์การบริหารส่วนตำบลหนองไผ่ล้อม

องค์การบริหารส่วนตำบลหนองไผ่ล้อม

อำเภอหนองสองห้อง จังหวัดขอนแก่น

● ภูมิปัญญาท้องถิ่น ●

ความเป็นมาของภูมิปัญญาท้องถิ่น

คำว่าภูมิปัญญาท้องถิ่น (local wisdom) หรือภูมิปัญญาชาวบ้าน (popular wisdom) และภูมิปัญญาไทย (Thai wisdom) เป็นที่รู้จักกันในการศึกษามานานพอสมควรแล้วแต่ความจริงในการกล่าวถึงได้เกิดขึ้นในบางระยะๆ และไม่ได้นำมาใช้ ในการพัฒนาด้านต่างๆของประเทศได้เต็มที่นัก จากนั้นภูมิปัญญาก็ยังมิได้รับการหยิบยกให้เห็นความสำคัญมากนัก จนกระทั่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ ได้มีการกำหนดไว้ในมาตรา ๖ ที่ว่าด้วยการจัดการศึกษาต้องเป็นไป เพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการ ดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข รวมทั้งส่วนหนึ่งของมาตรา ๒๓ ที่ระบุว่า กระบวนการเรียนรู้ต้องปลูกฝัง จิตสำนึกที่ถูกต้องในเรื่องต่างๆรวมทั้งส่งเสริมศาสนา ศิลปวัฒนธรรมของชาติ การกีฬาภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทยและความรู้อันเป็นสากลที่ต้องเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง

ความสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่น

ภูมิปัญญา ท้องถิ่นจัดเป็นเรื่องของภูมิปัญญาของการดำเนินชีวิตของคนไทย เพราะมีส่วนทำให้วิถีชีวิตคนไทย ดำรง สืบสานวัฒนธรรมความอยู่ต่อกันมาอย่างเนิ่นนาน ภูมิปัญญาเปรียบได้กับคำสอนที่สั่งสอนให้เรียนรู้ว่าต้องดำรงและใช้ ชีวิตอย่างไร หากไม่มีภูมิปัญญาหรือไม่มีองค์ความรู้ที่ถ่ายทอดต่อกันมาก็ทำมนุษย์ไม่สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้

แต่เดิมภูมิปัญญานั้นเป็นเรื่องของท้องถิ่นจึง คำว่าภูมิปัญญา ท้องถิ่นจึงมีเอกลักษณ์ในเรื่องของการดำรงอยู่ ร่วมกันแต่ละท้องถิ่นไม่เหมือนกัน เรียกได้ว่าเป็นวิถีชีวิตของท้องถิ่นใครท้องถิ่นมัน เมื่อสังคมมีความกว้างมากขึ้นภูมิปัญญาจึง ได้ปรับเปลี่ยนตามยุคสมัยและเกิดคำว่าภูมิปัญญาไทย แสดงถึงเรื่องที่เป็นองค์ความรู้ที่หลอมรวมและดำเนินวิถีชีวิตร่วมกันใน สังคม

องค์การบริหารส่วนตำบลหนองไผ่ล้อม ได้เล็งเห็นความสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่น จึงได้มีการสำรวจฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น ปราชญ์ชาวบ้าน หรือปราชญ์ท้องถิ่นเพื่อให้ข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น ปราชญ์ชาวบ้าน ปราชญ์ท้องถิ่น เพื่อเป็น การสืบสานและอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สำคัญและมีประโยชน์ไว้ไม่ให้สูญหายไปจากชุมชนและหวังเป็นอย่างยิ่งว่า ฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น ปราชญ์ชาวบ้าน หรือปราชญ์ท้องถิ่นเล่มนี้จะเป็นประโยชน์ต่อสาธารณชนในการศึกษาภูมิปัญญา ท้องถิ่น ปราชญ์ชาวบ้าน หรือปราชญ์ท้องถิ่น ต่อไป

ลักษณะภูมิปัญญาไทยในปัจจุบัน

ในสมัยใหม่เรานิยมใช้คำว่าเทคโนโลยีว่าเทคนิคต่าง ๆ ซึ่งแท้จริงแล้วก็เปรียบได้กับการนำภูมิปัญญา ท้องถิ่น หรือภูมิปัญญาชาวบ้านที่คิดขึ้นได้เองมาแก้ไขปัญหาก็กับคนในสังคม ดังนั้น เมื่อยุคสมัยแปรเปลี่ยนไปรูปแบบของภูมิปัญญา ชาวบ้านหรือภูมิปัญญา ท้องถิ่นจึงได้ปรับเปลี่ยนไปตามการดำเนินชีวิต เพื่อให้สามารถใช้ชีวิตได้อย่างมีคุณภาพ

ประเภทของภูมิปัญญาไทย

ภูมิปัญญา ท้องถิ่นสามารถแบ่งออกเป็นสาขาของภูมิปัญญาไทย อ้างอิงจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา
แห่งชาติ (๒๕๔๑) ทั้งหมด ๑๐ สาขา ดังนี้

๑. สาขาเกษตรกรรม คือ ทักษะความรู้และเทคนิคที่ใช้กับเกษตรกรรม เป็นการหลอมรวมกันระหว่างเทคโนโลยีและความรู้ทางเกษตรกรรม ช่วยให้สามารถพึ่งพาตนเองแก้ไขปัญหาเรื่องเกษตรกรรมได้

๒. สาขาอุตสาหกรรมและหัตถกรรม (ด้านการผลิตและการบริโภค) คือ กระบวนการที่ให้ชุมชนท้องถิ่นหรือคนในท้องถิ่นได้พึ่งพาตนเองทางเศรษฐกิจ มีการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่เพื่อแปรรูปผลผลิตช่วยลดการนำเข้าตลาด เช่น โรงงานยางพารา การทำหัตถกรรมแม่บ้าน เป็นต้น

๓. สาขาการแพทย์ไทย คือ ความรู้ความสามารถที่สามารถป้องกัน รักษาสุขภาพของคนในชุมชนได้ สนับสนุนให้คนในชุมชนพึ่งพาตนเองในชุมชนไปรักษาที่อนามัยหรือปรึกษาปรึกษาปัญหาสุขภาพได้ดี

๔. สาขาการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม คือ การอนุรักษ์ การจัดการสิ่งแวดล้อม การจัดการทรัพยากรสิ่งแวดล้อม สร้างสมดุลของสิ่งแวดล้อม

๕. สาขากองทุนและธุรกิจชุมชน คือ ความสามารถในการดำเนินการในเรื่องบริการจัดการเรื่องกองทุนของชุมชน การจัดการเรื่องการสะสม โดยจะเป็นทั้งรูปแบบเงินตราและโภคทรัพย์ ช่วยให้ความเป็นอยู่ของสมาชิกในชุมชนดีขึ้น

๖. สาขาสวัสดิการ คือ ความสามารถในการจัดการรูปแบบของสวัสดิการการประกันคุณภาพชีวิตของคนให้มีความมั่นคงทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมได้

๗. สาขาศิลปกรรม คือ รูปแบบของความสามารถในการสร้างสรรค์ ผลงานด้านศิลปะ โดยจะสามเี่ยงวิชาต่าง ๆ เช่น จิตรกรรม ประติมากรรม วรรณกรรม ทศนศิลป์ เป็นต้น

๘. สาขาจัดการ คือ ความสามารถในการบริการจัดการด้านต่าง ๆ ของคนในชุมชน ซึ่งเป็นลักษณะขององค์กรชุมชนในสังคมไทย เช่น การจัดการองค์กรของกลุ่มแม่บ้านระบบผู้เฒ่าผู้แก่ในชุมชน ถือเป็นความสำคัญในการบริหารจัดการที่ต้องมีประสิทธิภาพในชุมชน โดยจะต้องมีกระบวนการเรียนรู้ พัฒนาและถ่ายทอดต่อยอดได้อย่างเหมาะสม

๙. สาขาภาษาและวรรณกรรม คือ รูปแบบความสามารถในการผลิตงานด้านภาษาถิ่น การใช้ภาษาไทย ภาษาท้องถิ่น ภาษาโบราณในแต่ละวัฒนธรรม ตลอดจนการสืบต่อเรื่องวรรณกรรมดั้งเดิมทุกประเภทด้วยเช่นกัน

๑๐. สาขาศาสนาและประเพณี คือ รูปแบบของความสามารถในสืบสาน ประยุกต์ ปรับใช้หลักคำสอน หลักธรรมของศาสนา ความเชื่อ และประเพณีดั้งเดิมที่มีคุณค่า ทั้งนี้ จะต้องประยุกต์อย่างเหมาะสมโดยรักษาแก่นของศาสนาและประเพณีอันดีงามไว้ ตัวอย่างเช่น การถ่ายทอดศาสนา การบวชป่า การประยุกต์ประเพณีท้องถิ่น เป็นต้น

ทะเบียนปราชญ์ชาวบ้านตำบลหนองไผ่ล้อม

ภูมิปัญญาด้านศิลปกรรม

✧ นายสงวน ทับมาลา อายุ 55 ปี ที่อยู่เลขที่ 48 หมู่ที่ 8 บ้านสองใหม่ ตำบลหนองไผ่ล้อม
อำเภอหนองสองห้อง จังหวัดขอนแก่น

- เป็นผู้มีความรู้และภูมิปัญญาด้านศิลปกรรม ในการสืบสานศิลปดนตรีพื้นบ้านอีสานในการเป่าแคน ดิดพิณ สีซอ ซึ่งเป็นดนตรีที่มีความเป็นเอกลักษณ์ และอยู่คู่กับประเพณีวัฒนธรรมของคนอีสาน

ภูมิปัญญาด้านการแพทย์แผน

✿ นางสาวศศิประภา เศษไธสง เลขที่ 71 หมู่ที่ 8 บ้านสองใหม่ ตำบลหนองไผ่ล้อม อำเภอนองสองห้อง จังหวัดขอนแก่น

■ เป็นผู้มีความรู้ภูมิปัญญาและประสบการณ์เกี่ยวกับแพทย์แผนไทย การทำลูกประคบสมุนไพร จากสมุนไพรพื้นบ้านและที่สามารถหาได้ในชุมชน อีกทั้งมีการเผยแพร่ข้อมูล และสาธิตการทำลูกประคบให้แก่ประชาชนทั่วไป

ภูมิปัญญาด้านเกษตรกรรม

✿ นายเลิศ ทราศิลป์ อายุ 66 ปี หมู่ที่ 8 บ้านสองใหม่ ตำบลหนองไผ่ล้อม อำเภอนองไผ่ ล้อมอำเภอนองสองห้อง จังหวัดขอนแก่น

■ เป็นผู้มีความรู้และภูมิปัญญาด้านการทำเกษตรผสมผสาน เกษตรพอเพียง พืชและผักพื้นบ้าน เป็นแหล่งเรียนรู้และถ่ายทอดการทำเกษตรแบบผสมผสานในพื้นที่

✿ นายดี นางาม หมู่ที่ 1 บ้านหนองไผ่ล้อม เป็นเกษตรกรผู้ทำการเกษตรแบบผสมผสาน ในหนึ่ง แปลงปลูกผัก และผลไม้หลากหลาย และให้ผลผลิตตลอดทั้งปี

ภูมิปัญญาด้านหัตถกรรม

กลุ่มสตรีทอผ้าไหม หมู่ที่ 2 บ้านชุมปูน ตำบลหนองไผ่ล้อม อำเภอนองสองห้อง จังหวัดขอนแก่น

- เป็นผู้มีความรู้และภูมิปัญญาด้านการทอผ้าไหม ซึ่งเริ่มตั้งแต่ขั้นตอนแรกคือการปลูกหม่อน เลี้ยงไหม จนถึงการทำผ้า และการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ที่กลุ่มได้ส่งเสริมและพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้มีความทันสมัย สวยงาม และมีคุณภาพ มีการออกร้านเพื่อจำหน่ายและ ประชาสัมพันธ์ให้เป็นที่รู้จักของตลาด

ภูมิปัญญาด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

✧ นายประยัต จงเทพ หมู่ที่ 6 บ้านโนนจอมศรี ตำบลหนองไผ่ล้อม อำเภอนองสองห้อง จังหวัดขอนแก่น

■ เป็นผู้มีความรู้และภูมิปัญญาด้านการทำเกษตรผสมผสาน เกษตรพอเพียง ปลูกและผักพื้นบ้าน การทำปุ๋ยหมักอินทรีย์ ปุ๋ยจากธรรมชาติ การผลิตดินปลูก และการเกษตรปลอดสารพิษ

**โครงการจัดทำฐานข้อมูลด้านศิลปวัฒนธรรม ประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น
องค์การบริหารส่วนตำบลหนองไผ่ล้อม อำเภอนองสองห้อง จังหวัดขอนแก่น**

1.หลักการและเหตุผล

การจัดทำฐานข้อมูลด้านศิลปวัฒนธรรม ประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นอีกเรื่องหนึ่งในอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งมีหน้าที่ในการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม ประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น องค์การบริหารส่วนตำบลหนองไผ่ล้อม จึงจะดำเนินการรวบรวมข้อมูลและจัดทำฐานข้อมูลท้องถิ่นได้อย่างครบถ้วน และเป็นรูปธรรม ทำให้สามารถสืบค้น อ้างอิง หรือศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติม และสามารถส่งเสริมพัฒนาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

กองการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม องค์การบริหารส่วนตำบลหนองไผ่ล้อม ได้ตระหนักถึงความสำคัญในการรวบรวมฐานข้อมูลด้านศิลปวัฒนธรรม ประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น ในตำบลหนองไผ่ล้อม จึงได้จัดทำโครงการจัดทำฐานข้อมูลด้านศิลปวัฒนธรรม ประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่นขึ้น เพื่อเป็นการอนุรักษ์ ทำนุบำรุงและเผยแพร่และส่งเสริมด้านศิลปวัฒนธรรม ประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่นต่อไป

2.วัตถุประสงค์

- 2.1 เพื่อจัดทำระบบฐานข้อมูลสารสนเทศ คลังความรู้ของชุมชนและประชาชนทั่วไป
- 2.2 เพื่ออนุรักษ์ สืบสานและต่อยอดความรู้ด้านศิลปวัฒนธรรม ประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่นสืบไป
- 2.3 เพื่อรวบรวมไว้เป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้แก่ผู้สนใจ

3.วิธีดำเนินการ

- 3.1 จัดทำโครงการเพื่อขออนุมัติโครงการ
- 3.2 จัดทำแบบสำรวจข้อมูลไปยังหมู่บ้าน
- 3.3 ลงพื้นที่ในการสอบถามและเก็บข้อมูลในแต่ละหมู่บ้าน
- 3.4 รวบรวมข้อมูลเพื่อจัดทำฐานข้อมูลในระดับตำบล

4.เป้าหมาย

- จัดทำฐานข้อมูลด้านศิลปวัฒนธรรม ประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่นในตำบลหนองไผ่ล้อม ทุกด้าน

5.สถานที่ดำเนินการ

หมู่ที่ 1 – หมู่ที่ 9 ตำบลหนองไผ่ล้อม อำเภอนองสองห้อง จังหวัดขอนแก่น

6.ระยะเวลาดำเนินการ

ตลอดปีงบประมาณ พ.ศ.2566

7.งบประมาณ

-

8.ผู้รับผิดชอบโครงการ

กองการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม องค์การบริหารส่วนตำบลหนองไผ่ล้อม

9.ผลที่คาดว่าจะได้รับ

9.1 องค์การบริหารส่วนตำบลหนองไผ่ล้อม มีระบบฐานข้อมูลสารสนเทศ คลังความรู้ของชุมชนและประชาชนทั่วไป

9.2 ความรู้ด้านศิลปวัฒนธรรม ประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น ได้รับการอนุรักษ์ สืบสานและต่อยอดสืบทอดไป

9.3 มีศูนย์กลางของการเรียนรู้ด้านศิลปวัฒนธรรม ประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่นแก่ผู้สนใจ สามารถสืบค้นข้อมูลได้

10. ผู้เขียนโครงการ

(ลงชื่อ).....

(นางสาวดวงดาว รักดีประพันธ์)

นักวิชาการศึกษาชำนาญการ

12.ผู้เสนอโครงการ

(ลงชื่อ).....

(นางสาวศุภวดี สร้างนานอก)

ผู้อำนวยการกองการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

13.ผู้ตรวจโครงการ

.....
.....

(ลงชื่อ).....

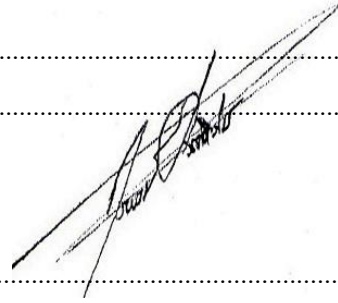
(นางเพียว โกศรีงาม)

รองปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล

14.ผู้เห็นชอบโครงการ

.....
.....

(ลงชื่อ).....

(นายสุรพงษ์ ศีลาวิเศษ)
ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล

15.ผู้อนุมัติโครงการ

.....
.....

(ลงชื่อ).....

(นายมานพกิตติ สีหามัตย์)
นายกองค์การบริหารส่วนตำบลหนองไผ่ล้อม

